

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
I la setmana que ve:
La Índia vèdica de Roberto Calasso

Estils

REVELACIONS I RELIGIONS

El llibre (de l'editorial Herder) és el resultat del Seminari Teologia i Religions de la Facultat de Teologia de Catalunya, on dotze experts debaten la noció de revelació a les tradicions religioses.

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Habermas i el pensament jueu alemany

Després del retorn al país que els havia expulsat, els emigrants jueus es van convertir en mestres irremplaçables per a les generacions posteriors.

Jürgen Habermas durant un acte acadèmic, en una imatge d'arxiu. EFE / JESUS DIGES

El 1949, quan Jürgen Habermas complia vint anys, el món havia canviat. Aquells pocs anys de barbàrie extrema havien marcat de forma radical una línia que separava un abans i un després. Un abans i un després d'Auschwitz, de l'Holocaust, dels silencis còmplices i de mirar a una altra banda. Habermas, lúcid, indagador i dotat d'una gran capacitat reflexiva, sortia d'aquell malson que havia sacsejat la història. I, de ple en els seus estudis, començava a sentir reverència per uns pensadors que havien estat expulsats i que, llavors, poc a poc, començaven a tornar, tot i que només una minoria anaven ocupant, novament, el seu lloc professional. Pensadors eminents, germinats en aquella terra fèrtil i expulsats per ser jueus.

"Els que van decidir tornar ho van fer durant els primers anys de la fundació de la República Federal, de 1949 a 1953 -explica Habermas-. Pocs van ocupar un lloc a la univer-

Homenatge
Habermas agraeix els jueus que van tornar a Alemanya la seva contribució a la política

sitat: Theodor W. Adorno, Max Horkheimer, Helmut Kuhn, Michael Landmann, Karl Löwith, Helmut Plessner... Qui, si no ells, que havien sigut 'racionalment exclosos' mentre els seus companys seguien treballant tranquil·lament, qui si no, podrien haver cultivat una sensibilitat més aguda vers els foscos elements del millor de la nostra tradició moralment corrompuda?", es preguntava el jove Habermas en aquell moment i encara s'ho pregunta ara en un homenatge a aquests pensadors que van patir la repressió i l'exili i que han marcat amb tanta profunditat la història del pensament alemany del segle XX. Pel reconegut filòsof, deixeble directe d'Adorno i seguidor de moltes d'aquestes figures cabdals, l'homenatge que cal retre continua pecant d'asimetria, la mateixa asimetria que ha marcat la relació entre els jueus alemanys i la seva terra, una asimetria entre el donar i el rebre assenyalat pel mateix Habermas en l'inici del seu reconeixement i que ha volgut recollir en la primera part del seu darrer llibre *En la espiral de la tecnocràcia* (Trotta) i que ha titulat, explícitament, *Jueus alemanys, alemanys i jueus*. Habermas hi parla com a beneficiari, conscient d'haver rebut un llegat immens i poc comparable als patiments que van rebre els seus autors. "Després del retorn al país que els havia expulsat, els emigrants jueus es van convertir en mestres irremplaçables per a les generacions posteriors", afirma contundent. I

afegeix: "La cultura política de l'antiga República Federal ha d'agrair els seus vacil·lants progressos en la civilització a una bona, i potser decisiva, part dels jueus emigrants, en especial als qui van tenir el coratge de tornar al país d'on van ser expulsats".

Referents de Weimar

Tots els retornats havien ensenyat en universitats alemanyes o germanoparlants abans de les fatídiques

Reacció
El nazisme va provocar un replantejament del sionisme

eleccions de 1933 i eren referents culturals de la República de Weimar. I no tothom que va marxar va voler tornar: van ser només una minoria. "Pel que fa a l'impacte històric, a vegades va ser fins i tot més gran la influència intel·lectual dels emigrants que no van tornar físicament". De les figures que sí van retornar, Habermas cita un record emotiu quan Martin Buber va trepitjar de nou Alemanya l'estiu de 1953: el seu posat, el seu físic, la im-

portància dels gestos i del cos... "Aquella figura d'un savi d'Israel. ¿De petits no ens imaginàvem així als profetes de l'Antic Testament?", escriu Habermas, llavors encara estudiant. Buber havia renunciat al seu lloc just després de l'arribada al poder de Hitler, i cinc anys més tard havia emigrat a Israel. En aquells primers temps de la República Federal, Buber va voler situar-se, com explica Habermas, al centre de la trobada judeo-cristiana, idea que ja havia començat a l'època de Weimar, quan era el pensador judeo-alemany més conegut i "decisiu representant d'un renaixement cultural jueu especialment assumit per una generació posterior". Martin Buber que, en paraules de Habermas, "no podem diferenciar entre el filòsof i l'escriptor religiós", era un dels molts erudits que l'ascens nazi va prohibir, en l'òrbita de l'Escola Lliure Jueva de Frankfurt, fundada pel seu amic Franz Rosenzweig i que promovia institucions educatives serioses (on s'aprengués en direcció oposada, és a dir, de la vida a la Torà i no com s'acostumava a fer tradicionalment), amb destacats noms entre la docència: Leo Baeck, Leo Strauss, Erich Fromm, el mateix Buber, Gershom Scholem...

Un sionisme inclusiu

Precisament Scholem, de família berlinesa i un dels grans estudiosos del misticisme jueu, havia emigrat a Palestina uns anys abans, el 1923, i durant els primers anys de la República Federal va ser molt crític amb els silencis i a la pretesa superació del mal generat pels anys més foscos. Scholem també va ser íntim amic de Walter Benjamin, el no retornat i gran silenciador d'aquella època (mort a Portbou el 1940), i que gràcies a Scholem i a Theodor W. Adorno -també amic de Benjamin- van poder rescatar de l'oblit dècades després. Scholem, a qui Habermas li va dedicar el panegíric quan es va morir l'any 1982, fins i tot havia renegat del seu nom alemany, Gerhard, per l'hebreu Gershom. De fet, els esdeveniments tràgics del nazisme van fer que també hi hagués en tota aquella generació un replantejament del sionisme, on molts hi militaven. "La sensibilitat moral amb la que aquesta primera generació de la cultura sionista ha considerat, analitzat i discutit des de l'inici al final de les seves vides l'anomenat problema àrab, posa de manifest una perspectiva cosmopolita i individual a partir de la qual van voler entendre el seu projecte", escriu Habermas.

Buber, com Scholem, molt conscients del perill etnocèntric que van patir en el passat, veien incompatible el sionisme amb els fonaments nacionalistes i imperialistes i no desitjaven que cap estat sionista tornés a repetir els mateixos errors. Tots ells carregats de passió pel coneixement i el diàleg i necessaris, sempre necessaris, per esquarterar murs fets d'odi i desentesa. —

OPINIÓ

El camí de la mentida a la veritat: un perquè

FLAVIA COMPANYY
ESCRITORA

La raó profunda de l'ús d'una mentida determinada és ben senzill: no ens agrada una veritat determinada. I en comptes de fer un canvi en els fets o d'assumir la nostra responsabilitat en ells, optem per amagar-los. D'això, de vegades, per alleujar-ne la culpa que ens provoca, en diem secret.

Per poc que pensem, arribarem a la conclusió que les mentides -o els secrets- són un impediment per la comunicació. Qualsevol discurs teixit a partir d'una informació falsa és una argumentació inútil que no porta enlloc. Podríem comparar-ho a una formulació lògica que fes servir premisses enganyoses. Tota construcció feta al damunt d'informacions fraudulentés és un castell elevat sobre columnes de sorra mullada: quan s'eixugui s'ensorrará.

I és que tots sabem que fins i tot les mentides millor preparades han de ser descobertes tard o d'hora, ocasionant, en

Qualsevol discurs a partir d'una informació falsa és una argumentació inútil

la majoria dels casos, un trasbals molt més gran del que haurien provocat de bon principi. La mentida és com els préstecs abusius: no s'acaben de pagar mai, sempre creixen, i el seu preu mai no el posa qui la diu.

Buda va afirmar que la veritat és allò que és útil. Quin dubte hi ha que l'eina que més ens permet avançar és la certesa? Estem d'acord: mentir ajorna els problemes, mentir és una estafa verbal. Allò que ha de ser dit d'una manera és dit d'una altra i ocasiona reaccions o esdeveniments que no tenen res a veure amb cap realitat.

Tornem al començament, és a dir, a l'origen de la mentida: Hem dit que és la resposta a una realitat que no ens agrada. Per què? Simple: Perquè voldríem que allò al voltant del que enganyem fos diferent. Per què?

Just això és el que ens hauríem de proposar: preguntar-nos l'autèntic perquè de cada mentida. Si som capaços de respondre sense enganyar-nos, el següent pas serà, per força, dir la veritat a tothom.

GETTY

Gent

TEXT:
JOAN CALLARISSA

Títolasdjh agsdjfhgsjdhadsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjh agsdjfhgsjdhadsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tinci-

dunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl. Maecenas suscipit feugiat lli, nec bibendum orci mi in elit. In ante leo, blandit noe sIn sit amet risus velit. Nulla ac dolor magna, id eleifend velit. Quisque consequat diam in eros suscipit eu fringilla arcu faucibus. Aenean vel diam est, non sodales neque. Fusce sed molestie ipsum. Nam et sagittis purus. In pretium condimen. —